

ҮНДЭСНИЙ
АУДИТЫН
ГАЗАР

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ДАМЖУУЛАЛТ, ТҮГЭЭЛТ, ҮНЭ ТАРИФЫН
ЗОХИЦУУЛАЛТ, ҮР НӨЛӨӨ СЭДЭВТ ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН
АУДИТЫН ТАЙЛАН

АУДИТЫН ТАЙЛАНГААС

2022 ОН

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ДАМЖУУЛАЛТ, ТҮГЭЭЛТ, ҮНЭ ТАРИФЫН ЗОХИЦУУЛАЛТ, ҮР НӨЛӨӨ СЭДЭВТ ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТЫН ТАЙЛАН

Эрчим хүч нь үйлдвэрлэх, дамжуулах, түгээх, хангах 183 тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн үйл ажиллагаагаар дамжин хэрэглэгчид хүрч байна. Эрчим хүч үйлдвэрлэх, дамжуулах, хангах, түгээх урсгалыг дараах дүрслэлээр үзүүлэв.

Монгол Улсын нутаг дэвсгэр өргөн уудам, орон нутагт хүн амын суурьшил алслагдмал тархсан, дэд бүтцийн хөгжлөөс шалтгаалж эрчим хүчний систем нь Баруун, Алтай-Улиастай, Төвийн, Зүүн гэсэн 4 бүсэд хуваагдаж байна.

■ Монгол Улсын хэмжээнд ашиглаж байгаа **220 кВт, 110 кВт**-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугам

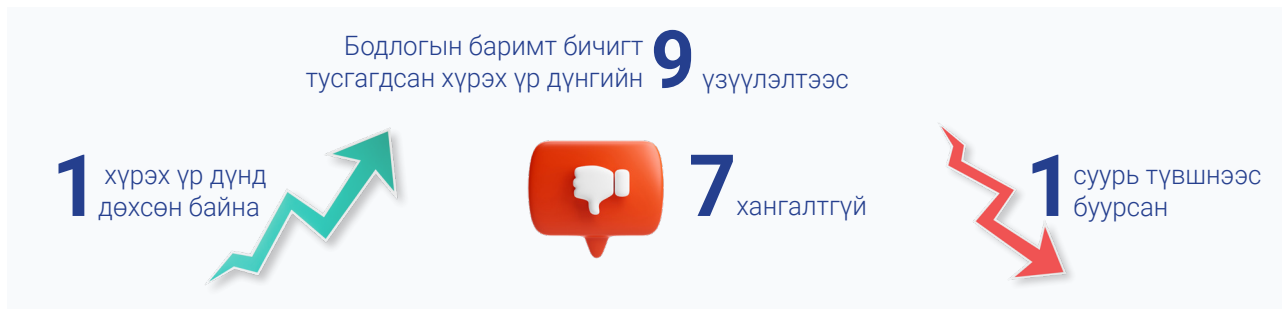

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ДАМЖУУЛАЛТ, ТҮГЭЭЛТ, ҮНЭ ТАРИФЫН ЗОХИЦУУЛАЛТ, ҮР НӨЛӨӨ СЭДЭВТ ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТЫН ТАЙЛАН

ТӨРӨӨС ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ САЛБАРТ БАРИМТЛАХ БОДЛОГЫН ХЭРЭГЖИЛТЭЭР ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ САЛБАРТ БОДИТОЙ, ҮНЭЛЭХҮЙЦ АХИЦ ДЭВШИЛ ГАРААГҮЙ БАЙНА

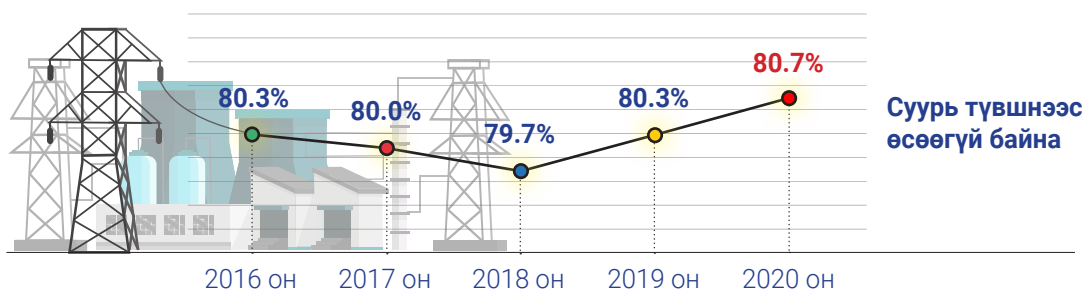
■ Бодлогын баримт бичигт тусгагдсан 2016-2020 онд хүрэх үр дүнгийн үзүүлэлт

2020 он гэхэд эрчим хүчний хэрэгцээний

85%

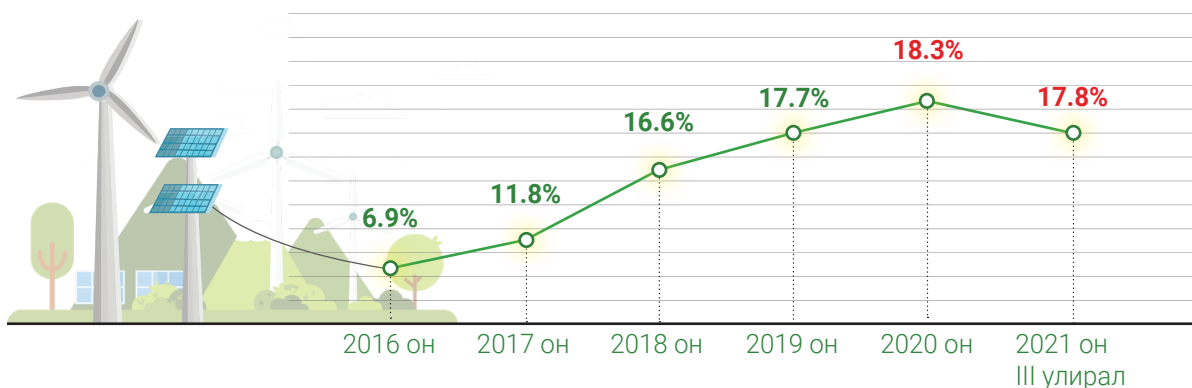
дотоодын эх үүсвэрээр хангах зорилт тавьсан

► Бодлогын хэрэгжилт

■ Нийт эрчим хүчинд сэргээгдэх эрчим хүчний эзлэх хувийг 2020 онд 20%-д хүргэхээр заасан.

► Бодлогын хэрэгжилт

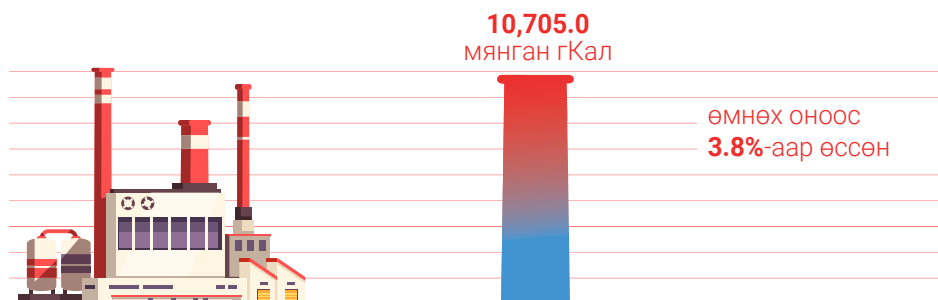

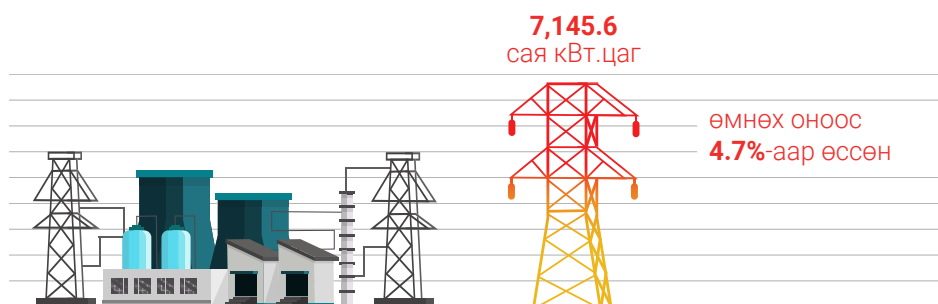
ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ДАМЖУУЛАЛТ, ТҮГЭЭЛТ, ҮНЭ ТАРИФЫН ЗОХИЦУУЛАЛТ, ҮР НӨЛӨӨ СЭДЭВТ ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТЫН ТАЙЛАН

ЭРЧИМ ХҮЧ ҮЙЛДВЭРЛЭЛИЙН НАЙДВАРТАЙ, АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ ЗОРИЛТ, АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ХЭРЭГЖИЛТ ХАНГАЛТГҮЙ БАЙНА

■ Дулааны эрчим хүчний үйлдвэрлэлийн хэмжээ 2020 онд

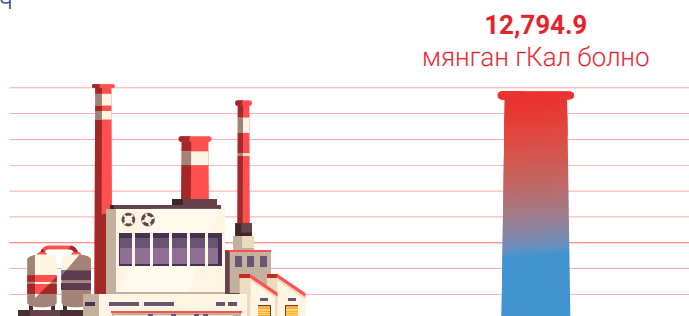

■ Цахилгаан эрчим хүчний үйлдвэрлэлийн хэмжээ 2020 онд

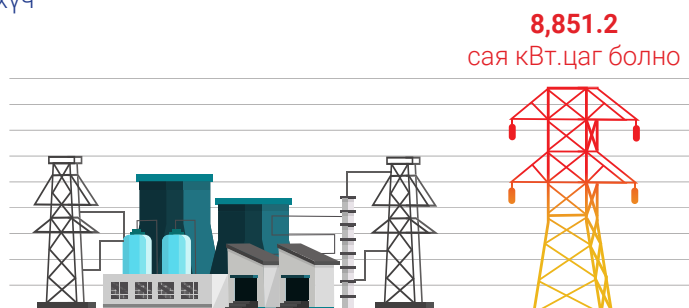

■ Эрчим хүчний хэрэглээ цаашид энэ хурдаар өсвөл 2024 онд:

▶ Дулааны эрчим хүч

▶ Цахилгаан эрчим хүч

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ДАМЖУУЛАЛТ, ТҮГЭЭЛТ, ҮНЭ ТАРИФЫН ЗОХИЦУУЛАЛТ, ҮР НӨЛӨӨ СЭДЭВТ ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТЫН ТАЙЛАН

Төрөөс эрчим хүчний талаар баримтлах бодлогыг хэрэгжүүлэх дунд хугацааны үндэсний хөтөлбөрт тусгасан арга хэмжээнд нийт **11.2** их наяд төгрөг шаардлагатай. 2015 онд төрөөс эрчим хүчний салбарт баримтлах бодлого баталснаас хойш тус салбарт хийсэн хөрөнгө оруулалтын шаардагдах санхүүжилтийн эх үүсвэрийн **8.8** хувьтай тэнцэж байна.

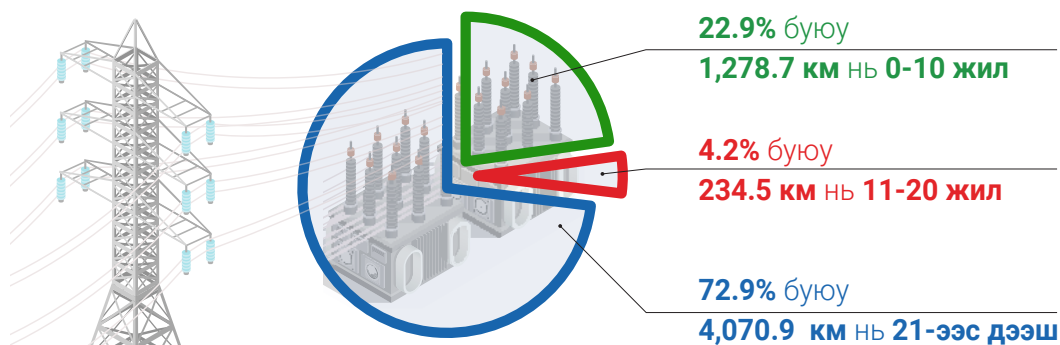
Нийт **993.2** тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийжээ.

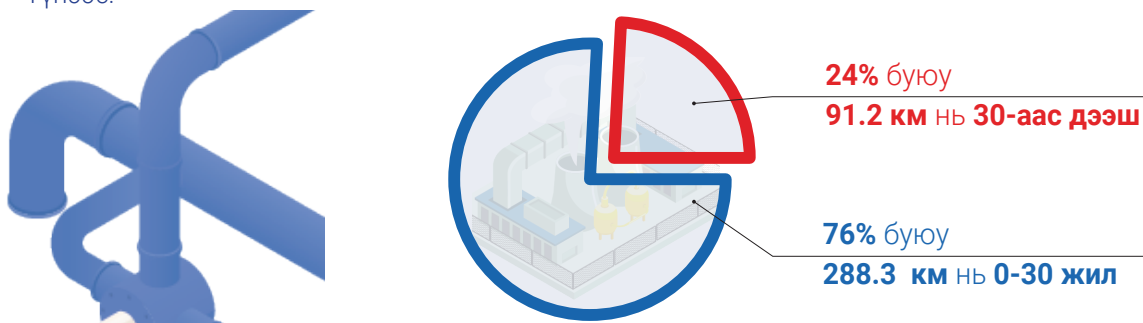
Эрчим хүчний салбарын найдвартай аюулгүй байдал алдагдсан өнөө үед хөрөнгө оруулалт буурах нь салбарын аюулгүй байдлыг хангаж чадахгүйд хүргэж, цахилгаан, дулааны хангамжид сөргөөр нөлөөлөх эрсдэлтэй байна.

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ӨСӨН НЭМЭГДЭЖ БАЙГАА ХЭРЭГЛЭЭГ ХАНГАХ БОЛОМЖГҮЙД ХҮРЭХ ЭРСДЭЛТЭЙ БАЙНА

■ ТӨХК-ийн цахилгаан дамжуулах агаарын шугамын нийт урт **5,584.1** км
Үүнээс:

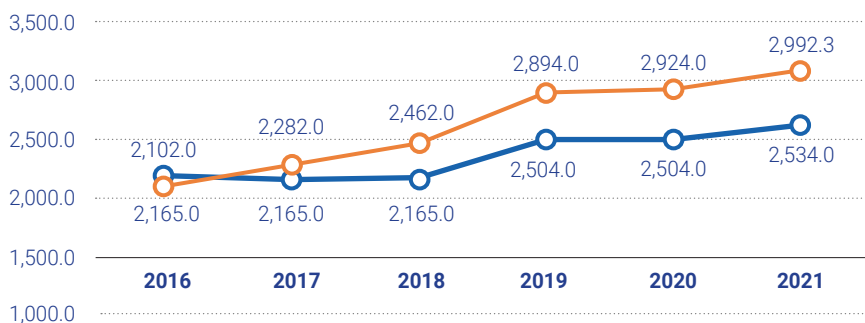
■ Улаанбаатар хотын дулааны шугамын нийт урт **379.5** км
Үүнээс:

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ДАМЖУУЛАЛТ, ТҮГЭЭЛТ, ҮНЭ ТАРИФЫН ЗОХИЦУУЛАЛТ, ҮР НӨЛӨӨ СЭДЭВТ ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТЫН ТАЙЛАН

■ Эх үүсвэрийн хүчин чадал болон хэрэглэгчийн дулааны ачаалал, Гкал/ц

○ Эх үүсвэрийн хүчин чадал (Гкал/цаг) ○ Холбогдсон хэрэглэгчийн дулааны ачаалал (Гкал/цаг)

Дулааны шугамын ашиглалтын хугацаа дууссан байгаа нь хэрэглэгчдийг дулаанаар найдвартай хангахад хүндрэл учруулж, Улаанбаатар хотын дулааны хангамж тасалдах эрсдэлтэй нөхцөлийг бий болгож байна.

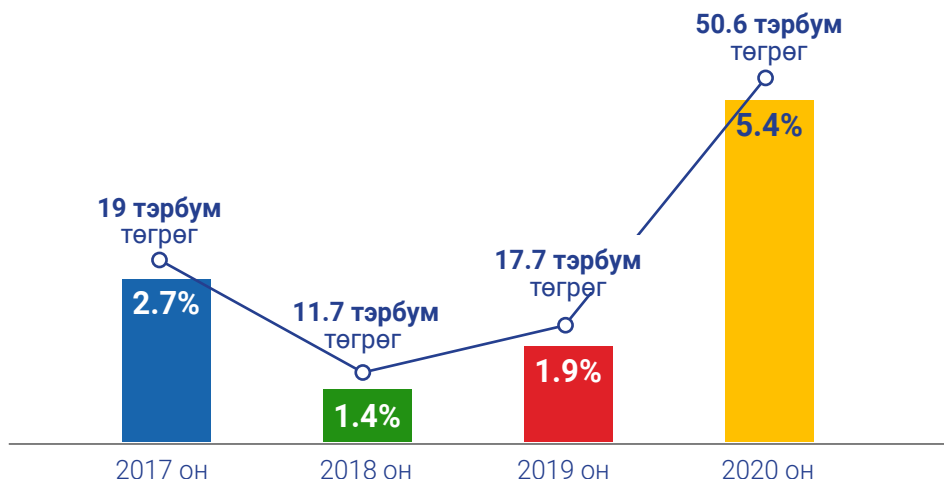

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ҮНЭ ТАРИФЫГ ХАРААТ БУСААР ТОГТООХ ЗАРЧМЫГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭЭГҮЙГЭЭС ТАРИФЫГ БҮРЭН ИНДЕКСЖҮҮЛЭЭГҮЙ БАЙНА

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ҮНЭ ТАРИФЫГ ИНДЕКСЖҮҮЛЭХ АЖЛЫГ ТӨРӨӨС ХАРААТ БУСААР ТОГТООХ БАЙДАЛ АЛДАГДСАНААС САЛБАРЫГ ӨРСӨЛДӨӨНТ ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ЗАРЧИМД ШИЛЖҮҮЛЭХ ТӨРИЙН БОДЛОГЫН ЗОРИЛТ ХЭРЭГЖИХГҮЙ БАЙНА

Эрчим хүчний үнэ тарифыг индексжүүлэх журмыг баталснаас хойших хугацаанд эрчим хүчний салбарт үнийн индексжүүлэлтийн тогтолцоо бүрэн үйлчлээгүй, 2014 оноос хойш зөвхөн **3** удаа индексжүүлэлт хийсэн байна.

■ Эрчим хүчний тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчдийн тарифт тооцсон зардлыг гүйцэтгэлтэй харьцуулахад

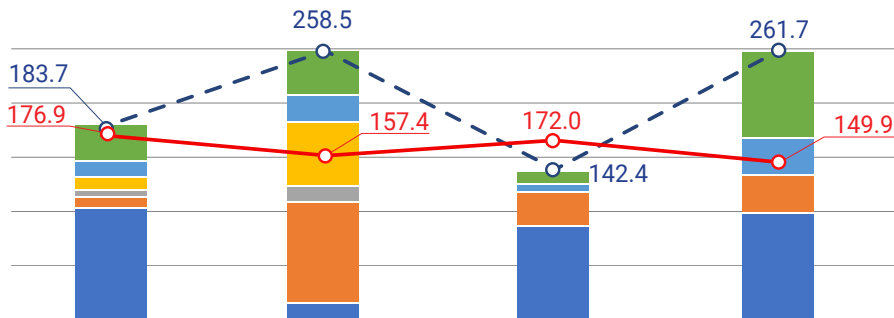
Тус тус нэмэгдсэн нь үйлдвэрлэх, дамжуулах, түгээх болон хангах үйл ажиллагааны үнэ тарифыг зардлаа нөхөх түвшинд тогтоож чадаагүйтэй холбоотой байна.

Эрчим хүчний тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1.4-т “тариф тогтоох аргачлал боловсруулах, тарифын бүтэц тодорхойлох, тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчдийн тарифыг хянаж батлах, хэрэглэгчдэд худалдах үнийг тогтоох, индексжүүлэлтийг хэрэгжүүлэх” гэж ЭХЗХ-ны бүрэн эрхийг тодорхойлсон ч Засгийн газраас “хууль дээдлэх” зарчмыг хэрэгжүүлж ажиллаагүйгээс эрчим хүчний үнэ тарифыг индексжүүлэх бүрэн эрхэнд нөлөөлж хараат бусаар ажиллаж чадаагүй байна. Энэ нь Засгийн газрын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 5-т “Монгол Улсын эдийн засгийн аюулгүй байдлыг хангах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ” гэж заасантай зөрчилдөж байна.

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ДАМЖУУЛАЛТ, ТҮГЭЭЛТ, ҮНЭ ТАРИФЫН ЗОХИЦУУЛАЛТ, ҮР НӨЛӨӨ СЭДЭВТ ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТЫН ТАЙЛАН

■ 1 кВт.цаг цахилгаан эрчим хүчний өртөгийн бүтэц болон хэрэглэгчийн дундаж үнэ /төгрөг/

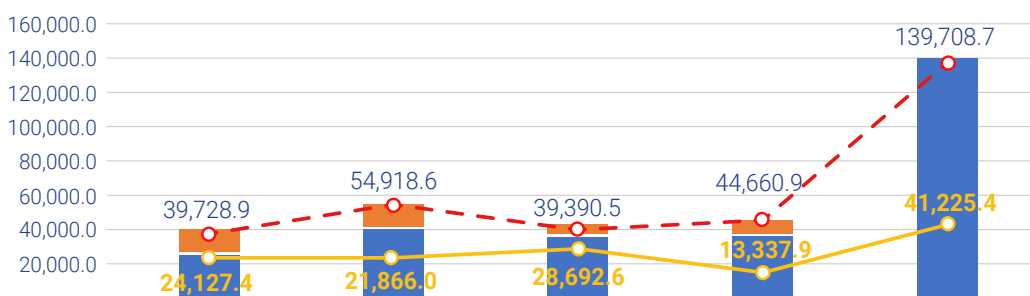

Эх сурвалж: ЭХЗХ

	ТБНС	ББЭХС	ДБЭХС	АУЭХС
Түгээлтийн зардал	34.6	42.8	10.9	84.7
Түгээлтийн алдагдал	14.0	24.9	5.8	35.4
Дамжуулалтын зардал	10.2	61.4	-	-
Дамжуулалтын алдагдал	3.5	13.8	-	-
Импортын зардал	8.2	99.3	32.2	35.2
Үйлдвэрлэлийн зардал	113.1	16.3	93.5	106.5
Нийт өртөг	183.7	285.5	142.4	261.7
Хэрэглэгчийн дундаж үнэ	176.9	157.4	172.0	149.9

Баруун бүсийн нэгдсэн сүлжээний цахилгаан эрчим хүчний дундаж үнэ өртгөөсөө **1.6** дахин доогуур түвшинд байгаа нь тус бүсийн нэгдсэн сүлжээн дэх эрчим хүчний эх үүсвэрүүдийн онцлог болон том чадлын эх үүсвэр байхгүйгээс импортоор эрчим хүч авдагтай, Алтай-Улиастайн нэгдсэн сүлжээнд цахилгаан эрчим хүчний дундаж үнэ өртгөөсөө **1.7** дахин бага байгаа нь СЭХ-ний үйлдвэрлэлээс нэгдсэн сүлжээнд цахилгаан худалдах үнэ өндөр байдагтай холбоотой байна.

■ ГЖ дулааны эрчим хүчний өртөг болон хэрэглэгчийн дундаж үнэ /төгрөг/

	УБ хотын дулааны үнийн бүтэц	Дархан хотын дулааны үнийн бүтэц	Эрдэнэт хотын дулааны үнийн бүтэц	Дорнод аймгийн дулааны үнийн бүтэц	Даланзадгад хотын дулааны үнийн бүтэц
Түгээлтийн зардал	13,382.5	14,696.1	2,692.0	8,138.4	-
Үйлдвэрлэлийн зардал	26,346.4	40,222.5	36,698.5	36,522.5	139,708.7
Нийт өртөг	39,728.9	54,918.6	39,390.5	44,660.9	139,708.7
Хэрэглэгчийн дундаж үнэ	24,127.4	21,866.0	28,692.6	13,337.9	41,225.4

Эх сурвалж: Эрчим хүчний зохицуулах хороо

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ДАМЖУУЛАЛТ, ТҮГЭЭЛТ, ҮНЭ ТАРИФЫН ЗОХИЦУУЛАЛТ, ҮР НӨЛӨӨ СЭДЭВТ ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТЫН ТАЙЛАН

■ ДҮГНЭЛТ

Төрөөс эрчим хүчний салбарт баримталсан урт, дунд хугацааны бодлогыг хэрэгжүүлэх хугацаа, хамаарлыг оновчтой тодорхойлоогүйгээс зорилт, арга хэмжээг хамтран хэрэгжүүлэх байгууллагын оролцоог хангаагүй, хөрөнгө санхүүжилтийн эх үүсвэрийг шийдвэрлээгүй, бодлогын хэрэгжилтийн явцыг өнөөгийн үр дүнгээр хэмжихүйц, үнэлэхүйц ахиц дэвшил гараагүй байна.

Нийт эрчим хүчний хэрэглээний **80.7** хувийг дотоодын эх үүсвэрээс хангаж бодлогын зорилтод хүрээгүй, импортоос хамааралтай хэвээр, эрчим хүчээр найдвартай хангах чадамж алдагдсан, бодит өртөг, ашгийн зохих түвшнийг хангасан үнэ тарифын тогтолцоо бий болоогүй, салбарын хэмжээнд санхүүгийн тогтвортой байдал алдагдсан нь эрчим хүчний тасралтгүй өсөн нэмэгдэж буй хэрэгцээг хангаж чадахааргүй болжээ.

Урт хугацааны бодлогоор тодорхойлсон нийт хэрэглээний **85** хувийг дотоодын үйлдвэрлэлээр хангаж чадсан бол жилд **49.5** тэрбум төгрөгийн зардал хэмнэх боломжтой байсан.

Нарны болон салхин цахилгаан станц ашиглалтад орж нэгдсэн сүлжээнд нийлүүлэх цахилгаан эрчим хүчний хэмжээ нэмэгдэх хэрээр сэргээгдэх эрчим хүчний дэмжих тариф нэмэгдэж, хэрэглэгчийн төлбөр нэмэгдэх нөлөөлөл үзүүлэхийн зэрэгцээ эрчим хүчний салбарын санхүү, эдийн засагт дотоодын үйлдвэрлэгчийн орлого буурах сөрөг нөлөөллийг үзүүлж байна.

Хот, хөдөөгийн гэр хороолол, малчин өрх төвлөрсөн дулаанд холбогдсон өрхүүдээс илүү өндөр зардлаар хүйтний улиралд дулааны хэрэгцээгээ хангаж байгаа ч амьдралын чанар ялгаатай байгаа бөгөөд айл өрхийн цахилгааны дундаж тарифыг **28.7** хувиас дээш хувиар нэмсэн тохиолдолд дулааны алдагдлын хөндлөн татаас шингэж эхлэхээр тооцоолол гарч байна.

Эрчим хүч үйлдвэрлэх, түгээх чиглэлээр ажиллаж буй төрийн өмчит компаниудын алдагдал жилд дунджаар **35.7** хувиар нэмэгдэж, 2020 оны байдлаар **62.4** тэрбум төгрөгт хүрсэн байна. Үүнд:

Нэгдүгээрт эрчим хүчний үнэ тарифыг өртгөөс нь багаар тогтоосон, **Хоёрдугаарт** хувьцаа эзэмшигчид, ТУЗ сайн засаглалыг бий болгоогүй, өөрийн үйл ажиллагааны зохион байгуулалтаар үр дүнг дээшлүүлээгүй, ил тод, хариуцлагатай, үр нөлөөтэй ажиллаж чадаагүйтэй холбоотой байна.

Эрчим хүчний салбарын бодлогын хэрэгжилтийг хангах тогтолцооны тухайлбал, хөндлөн чиглэлийн шинжилгээгээр Сангийн, Барилга, хот байгуулалтын, Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн, Зам, тээврийн хөгжлийн яамд хоорондын уялдаа холбоо, оролцоо бүрэн хангагдаагүй, босоо чиглэлийн шинжилгээгээр Засгийн газар нь салбарын тулгамдсан асуудлыг үр дүнд хүрэхүйц байдлаар дэмжиж ажиллаагүй зэргээр харилцан хамаарал алдагдсан байна.

Эрчим хүчний үнэ тарифыг бүрэн индексжүүлээгүй нь төрөөс, тухайлбал Засгийн газар “хууль дээдлэх” зарчмыг баримтлаагүй, Эрчим хүчний зохицуулах хороо бүрэн эрхээ хараат бусаар хэрэгжүүлэхэд нөлөөлсөнтэй холбоотой байна. Үнэ тарифыг өртгөөс багаар тооцож байгаа тохиолдолд алдагдлыг татаасаар бүрэн санхүүжүүлэхгүй байгаа нь төрийн бодлогын цогц байдал алдагдсаныг харуулж байна.